Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo tygodniowe.
Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych
wychodzi co Poniedziałek w objętości pół arkusza.

Nr. 26. Poniedziałek, dnia 26. Sierpnia 1878. V. rocznik.

Pomoc kraju ku załatwieniu kwestyi kredytowéj.

Od pięciu blisko lat zwrócona uwaga publiczna na Sejm i Wydział krajowy domaga się pomocy ze strony kraju w celu uregulowania nadweręzonych stosunków kredytowych.

Zasadniczy przeciw temu podniesiono zaraz zarzut, że domaganie się takie jest odstąpienie od nowszéj, a lepszéj zasady: pomocy własnéj, na korzyść starszéj, a gorszéj zasady: pomocy państwowéj. Słusznie jednak wskazano, że te dwie zasady nie stoją wcale na przeciwnych biegunach, ale i owszem, że można je z korzyścią dla kraju połączyć, że zwłaszcza w naszych skołatanych politycznych i ekonomicznych stosunkach nie może zbiorowe ciało „kraj“ nie oglądać się na los jednostek bez własnéj straty i na odwrót jednostki bez pomocy kraju mniéj dla siebie zdziałać zdołają, niż przy téj pomocy.

Stąd téż godzimy się i pragniemy, aby najwyższe reprezentacye kraju w sprawie kredytu ze skuteczną przyszły nam pomocą, i wcale wszczynać nie myślimy walk teoretycznych, dobrych dla tych, którym dobrze.

W sprawie kredytu hipotecznego dla większéj własności zdaje się, że ankieta Wydziału krajowego z roku 1875. wyrzekła ostateczne słowo, nie występuje bowiem nikt z żadnym nowym projektem w téj sprawie, wyjąwszy *occasionaliter* poseł Gorayski. Zresztą dość przepatrzyć nasz stan tabularny, aby się przekonać, co tu jeszcze dałoby się zrobić. Według naszych obliczeń*) wynosiły wierzytelności hipoteczne zakładów publicznych 31. grudnia 1875. na większych posiadłościach naszych około 90 milionów, a wraz z prywatnymi, w co wliczamy legaty, zapisy, fundacye i t. d. około 182¼ miliona, wartość zaś obszarów oszacowana według norm przyjętych w Towarzystwie kredytowém ziemskiem wynosiła około 412 milionów tak, że obciążenie hipoteki większéj własności, dochodziło już połowy wartości. Po dwóch latach stan ten pewnie się pogorszył!

Sądzimy, że hipoteki nasze tylko wtedy zwolna oczyszczać się będą, gdy przez zorganizowanie zdrowego kredytu melioracyjnego i osobistego na cele produkcyjne, podniesie się wartość hipoteki i zwiększy działalność produkcyjna, w przeciwnym zaś razie hipoteki nasze coraz więcéj spadać będą w wartości, a ciężary na nich coraz więcéj się zwiększać.

Rozwiązanie kwestyi kredytu hipotecznego dla mniejszéj własności, także na razie jest bardzo utrudnione. Ze wszech stron doradzają więc wyczekania doby, kiedy księgi hipoteczne dla mniejszéj własności zostaną zaprowadzone.

O kredyt hipoteczny dla miast w różnych ankietach nie wiele się troszczono, choć sprawa ta jest piekącą, a świadczy o tém choćby ciągle błąkający się wniosek p. Hubickiego.

Tych dwóch ostatnich spraw nie należy więc z oka spuszczać, a kraj zająwszy się losem „potrzebujących kredytu“ nie powinien i o tych, o których dotąd mniéj myślano, zapominać, a możnaby sobie tu wziąć za wzór obywatelstwo poznańskie.

W sprawie kredytu melioracyjnego występuje Wydział krajowy z wnioskiem do ustawy „o popiéranie melioracyi gruntowych“.

Ponieważ z ducha tego projektu wynika, że melioracye przeprowadzone będą tylko na obszarach większéj własności, a zatem zakres działania projektowanéj instytucyi ograniczać się będzie na stosunkowo nie wielkie grono klientów, ponieważ następnie większość Wydziału i Sejmu krajowego składa się z interesowanych, a ponieważ w końcu pożyczki melioracyjne w obec projektowanéj egzekucyi politycznéj i pierwszeństwa hipotecznego nie narażają kraju naszego na żadne ryzyko — przeto uważamy za możebną, aby Sejm na podstawie projektu Wydziałowego do załatwienia téj sprawy przystąpił, co zresztą uważamy o tyle jeszcze za korzystniejsze, o ile wiemy, że prace około melioracyi gruntów tylko wtedy wpłyną na poprawę stosunków gospodarczych kraju, skoro się je przeprowadzi według jednolitego planu i na większą skalę. Ponieważ jednak sprawa ta b e z p o ś r e d n i o nas nie dotyczy, przeto w dalszy rozbiór téj kwestyi wdziérać się nie potrzebujemy.

*) Dr. Alfred Zgórski; Kredyt hipoteczny a stowarzyszenia zaliczkowe. Lwów. 1876.

Tém więcéj jednak obchodzi nas sprawa kredytu osobistego.

Skoro przyszliśmy wreście do przekonania, że potrzeby kredytu osobistego ludności wiejskiéj i drobnych przemysłowców i handlarzy — a te warstwy stanowią „g r o s“ narodu — nie mogą zaspakajać wielkie banki spekulacyjne; i skoro nie uważamy za korzystne i pożyteczne zakłady kredytowe przez kraj lub jakąkolwiek władzę utworzone — przeto pozostają nam jedynie i wyłącznie s t o w a r z y s z e n i a z a l i c z k o w e, które w piérwszéj linii i niemal wyłącznie zaspakajać powinne potrzeby osobistego kredytu ludowego, gdyż innych form dla zakładów kredytowych nie znaleźliśmy. Nie widzimy zresztą potrzeby szukania innych instytucyi ku temu, skoro stowarzyszenia zdolne są spełnić w zupełności swoje zadanie. Takie świadectwo dają nam nawet ludzie z innych, niż my obozów. „Mamy głębokie przekonanie, powiada „Czas“, że przez towarzystwa zaliczkowe najdzielniéj i najpewniéj można przyjść w pomoc kredytowi włościańskiemu, a może i kredytowi większéj własności...“

A my mamy to najsumienniejsze moralne przeświadczenie, że stowarzyszenia w ogóle rozwijają się zupełnie prawidłowo — a kto jest odmiennego zdania, temu śmiało zarzucić możemy, że nie zna działalności tych stowarzyszeń, że się im z bliska, naocznie nie przypatrzył, że sądzi pod wpływem uprzedzenia, patrząc od biurka lub z fotelu swego przez szkła fałszywe. Niejednokrotnie mieliśmy sposobność zwiédzić wiele towarzystw i przekonaliśmy się dowodnie, że działalność ich dla kraju jest zbawienną, że zarząd majątkiem stowarzyszenia sumienny i ścisły, a kierownictwo patryotyczne, rozsądne i jedynie ku ogólnemu pożytkowi zwrócone.

Zdania naszego nie zachwieją nawet imiennie przytoczone przykłady, najpiérw, że ich jest b a r d z o nie wiele, a powtóre, że jeśli się gdzie źle działo — tam my piérwsi byliśmy, którzy przestrzegaliśmy. Niestety nie zawsze przyjmowano przestrogi z tą dobrą wiarą, z jaką my je czynili — wina więc spada na przestrzeganych, a nie przestrzegających.

I tak przed Towarzystwem kredytowém miejskiém we Lwowie przestrzegaliśmy kraj od piérwszéj chwili jego zawiązku. Podsuwano nam najzdrożniejsze pobudki tego — a mamy na to dowody — jak: zawiść polityczną, uprzedzenie, ambicye i t. d. — lecz w końcu okazało się, że my mieliśmy racyą. Czyniliśmy uwagi Towarzystwu zaliczkowemu w Krakowie — ignorowano je, a wypadki z końcem roku zeszłego i na początku obecnego udowodniły, żeśmy nie byli do tego stowarzyszenia uprzedzeni, lecz i owszem dobrze mu życzyliśmy. Wszelako, powtarzamy, należy uwagi takie przyjmować zawsze z dobrą wiarą. A jeżeliśmy w r. 1876. ośmielili się poczynić pewne uwagi Towarzystwu wzajemnego kredytu w Krakowie, to pewnie nie chcieliśmy „wojny“ z tém Towarzystwem, i nie godziło się zmuszać dra Piotra Grossa, aby ustępywał z posady Patrona stowarzyszeń i zerwał ze wszystkiemi towarzystwami lwowskiemi, gdzie działał z w i e l k ą d l a k r a j u k o r z y ś c i ą. Nie życzymy sobie tego — za to ręczymy — ale może niejedna uwaga nasza okaże się kiedyś słuszną. Zresztą w sprawach publicznych nie powinno chodzić o osoby, lecz o rzecz, w sprawach publicznych nie wolno i nie godzi się kaprysić!

Nadto jeszcze *tylko* k i l k a mamy towarzystw w kraju, w których zmiany byłyby nader pożądane — a pragniemy ich tém usilniéj, o ile mamy niezłomne przekonanie, że znowu słuszność po naszéj będzie stronie.

W ogóle tylko w tych n i e w i e l u towarzystwach można się obawiać katastrof, gdzie sprawy stowarzyszenia nie załatwiają się prawidłowo, gdzie wola pana prezesa lub pana dyrektora wyżéj stoi, niż najwyższy pan każdego zdrowego społeczeństwa i organizmu: u s t a w a, s t a t u t!

Lecz tę wzajemną kontrolę stowarzyszeń należy podtrzymywać, bo ona jest najpewniejszą rękojmią prawidłowego ich rozwoju. Ku temu celowi należy, choćby na tém polu, nie prowadzić walki między Lwowem a Krakowem. Do ogólnego Związku krajowego powinny należeć w s z y s t k i e b e z w y j ą t k u stowarzyszenia, a w drodze poufnéj powinne władze krajowe i powiatowe w tym kierunku działać. Działać zaś zdołają, skoro się zaopiekują należycie stowarzyszeniami, bo wtedy nie będzie u nas walki o kompetencyą, wtedy nie będziemy wywieszali żadnych haseł teoretycznych, wtedy uznamy wzajemnie solidarność interesów kraju z interesami stowarzyszeń. Przedewszystkiem należy zniweczyć pewne uprzedzenia, należy zaniechać myśli wmawiania w stowarzyszenia jakichś dążności socyalistycznych. Nie socyalna, lecz n a r o d o w a potrzeba wywołała istnienie naszych stowarzyszeń — a kto znowu z bliska przypatrzy się naszym stowarzyszeniom, ten nabierze przeświadczenia, że w stowarzyszeniach tych i w gronie ich zarządów nie ma nawet elementów, zdolnych do tak zdrożnych tendencyi. Jeśli zaś kilku, i znowu powtarzamy: k i l k u ludzi komuś się tu nie podoba, to z równą, jak poprzód śmiałością, z ręką na sercu oświadczymy mu: nawet i ci są tak gorąco sprawą publiczną przejęci, że ani na myśl im nigdy nie przyszło i nie przyjdzie rozwijać szkodliwéj dla kraju działalności!

Nie potrzebują tedy nasze stowarzyszenia jeszcze poprawy lub reformy. Nie wątpimy, że bez wszelkiéj opieki i pomocy, a nawet wbrew wszelkim trudnościom spełnią swój obowiązek z korzyścią dla kraju. Wszelako, jeśli kraj chce, a potrzebę tego już uznał, aby rozwój ich był szybszy i w całym kraju jednolity, należy się, aby kraj niemi szczerze się zaopiekował. Sejm krajowy

bronić je winien w obec rządu i instytucyi państwowych, Wydział krajowy powinien się opiekować ich sprawami wspólnemi, a Wydziały powiatowe lokalnymi ich interesami. Zaufanie jednak do nich powinno być u tych władz niezachwiane i oparte na sumiennéj znajomości ich natury i potrzeb.

Od początku swego istnienia żalą się stowarzyszenia na przeciążania ich podatkami w ten sposób, że co chwila grozi im ruina. Rozliczne nasze petycye i wiadomości w „Związku“ są tego jaskrawym dowodem. Władze państwowe jednak głuche są na słuszne zażalenia stowarzyszeń. Delegaci nasi w Radzie Państwa spełnili tu sumiennie swój obowiązek i wystąpili energiczniéj, niż w jakiéjkolwiek innéj sprawie, w naszéj obronie. Za to należy się im ze strony kraju uznanie i cześć! Lecz nie uzyskali dla nas nic! Większość bowiem w Radzie Państwa uchwaliła projekt do ustawy podatkowéj jeszcze gorszy, niż dawna. Wypadałoby tedy, aby Sejm wystąpił w naszéj, a raczéj kraju obronie, wypadałoby, aby zawezwano rząd césarski, żeby nie niszczył naszych krajowych instytucyi, aby nie zmuszał nasze stowarzyszenia do podwyższania procentów, celem wydobycia należnego rządowi podatku od tych, którzy i tak więcéj już płacą, niż mogą.

Opust w podatkach zniży ogólnie u nas stopę procentową, czego tak gorąco i słusznie pragnie projekt Wydziału krajowego. Również na zniżenie stopy procentowéj wpłynie znacznie dostateczny kredyt w austro-węgierskim Banku państwowym, który w ostatnim roku bez najmniejszéj słusznéj przyczyny został nam zupełnie zamknięty — a była to odpowiedź na słuszne domagania się kraju i Sejmu o rozszérzenie tego kredytu. Lecz z tymi panami potrzeba mówić wyraźnie, jak my to uczyniliśmy w r. 1876. w obec delegata rządu, p. Marcheta, który przyjechał „robić u nas studya“. Wtedy powiedzieliśmy mu dosłownie: „Potrzeba wprowadzić do Galicyi przez Bank Narodowy zamiast nie spełna 3 : okrągłych 15 milionów, potrzeba ułatwić stowarzyszeniom przystęp do Banku narodowego — a pieniądze wystarczą i stopa procentowa musi się zniżyć, gdy pozyskamy tyle milionów na 4—4½%. Żądanie zaś nasze zupełnie jest słuszne, gdyż my równie, jak niemieckie prowincye opłacamy podatki na ten Rząd, który przywileje Bankowi udziela — my równie, jak Niemcy, przyjmować musimy ich banknoty „mit dem Zwangskurs“ i płacić będziemy ten sam procent, co w Gracu i Bernie. Pieniądz zaś u nas może pewniejszy, niż tam, bo u nas mniéj ryzykownych przedsiębiorstw, przynajmniéj mniéj po świecie chodzi, nawet w obec sądu podejrzanych spekulantów giełdowych.“

Chcąc, aby stowarzyszenia na prawdę z kredytu w Banku państwowym korzystały, należy nie spuszczać z oka żądania II. walnego Zgromadzenia Związku stowarzyszeń, aby Bank państwowy zadawalniał się przy dobrych zamiejscowych wekslach jedynie domicilem miejscowym bez żyra, albo téż, aby po myśli Banku zaliczkowego Stanisławowskiego otwiérał przynajmniéj większym towarzystwom w miejscowościach, gdzie są sądy handlowe, kredyt korespondencyjny.

Obok funduszów z Banku państwowego, powinny wpływać do kas stowarzyszeń lokacye funduszów krajowych. Nie potrzeba nam tych wszystkich milionów, o których wspomina poseł Gorayski. Lecz z ogromnych funduszów obrotowych, ze zwyżek kasowych, z funduszów specyalnych jak szpitalne, propinacyjne fundacyjne i stypendyjne, należałoby znaczną część lokować — dla ułatwienia rachunkowości — przynajmniéj w większych stowarzyszeniach, któreby znowu otwiérały u siebie kredyt mniejszym. Bezpieczeństwo byłoby dla funduszów krajowych zupełne, a korzyść podwójna. Obok odsetek bowiem, któreby kraj pobiérał, miałby zarazem poświadczenie, że zaliczony ten pieniądz przez kraj tylko na korzyść kraju bywa obracany. Niechcąc jednak narazić stowarzyszeń na niebezpieczeństwo, a zarząd krajowy na ambaras, należałoby, aby buchhalterya krajowa była oględniejsza, niż dotąd, zdarza się bowiem aż nazbyt często, że Wydział krajowy wycofuje z tutejszych zakładów pieniężnych znaczniejsze kwoty bez poprzedniego wypowiedzenia — a na uwagę tych instytucyi, że w ten sposób postępywać nie należy, odpowiadano: „nie uważaliśmy, że pieniądze dziś nam potrzebne“ (fakt!) Na takie rzeczy nie wolno nie uważać!

Podobnie, jak Wydział krajowy powinien zasilać lokacyami większe stowarzyszenia, tak wszystkie bez wyjątku stowarzyszenia — o ile na to zasługują — zasilać winny Wydziały powiatowe. Niech każdy Wydział u stowarzyszeń swego powiatu lokuje pieniądze, którymi administruje, a pieniądz będzie produkcyjnie użyty i mniéj będzie wypadków defraudacyi w kasach powiatowych. Wydziały zaś powiatowe dość posiadają funduszów do lokowania, jak to wskazują §. 2. i 3. statutu dla projektowanych kas pożyczkowych powiatowych. Tu jednak winny powiaty przyświécać dobrym przykładem gminom, nie zaś jak to się zdarzyło (znowu fakt!), że Wydział powiatowy walczył aż przed Wydziałym krajowym z jedną gminą, która ulokować chciała swój majątek kilku tysięcy zł. w zupełnie pewném stowarzyszeniu.

Kaucye służbowe, przedsiębiorców i różnorodne inne lokowane w książeczkach oszczędności towarzystw zaliczkowych przysporzyćby im mogło również kapitału obrotowego. W tym względzie należałoby jednak dotychczasowe instrukcye i rozporządzenia Wydziału krajowego zmienić, aby nie było wypadków, jak niedawno (i po raz trzeci: fakt!), że Wydział krajowy wypowiedział jednemu z największych towarzystw w kraju

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc lipiec 1878.

Stan bierny

Tow. zaliczkowe w	Udziały (z końcem miesiąca) zł.	ct	Fundusz rezerwowy (z końcem miesiąca) zł.	ct	Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Wkładki oszczędności: Włożono w ciągu miesiąca zł.	ct	Wkładki oszczędności: Wyjęto w ciągu miesiąca zł.	ct	Wkładki oszczędności: Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Zaciągnięte w ciągu miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Spłacone w ciągu miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Stan z końcem miesiąca zł.	ct
Andrychowie	3.771	45	174	32	4.381	04	275	50	867	81	3.788	73	3.601	—	500	—	200	—	3.901	—
Białéj	10.643	30	1.223	—	26.722	06	1.247	—	632	95	27.336	11	10.200	—	1.000	—	2.400	—	8.800	—
Birczy	2.992	06	425	—	3.775	22	584	15	329	67	4.029	70	9.580	—	—	—	1.080	—	8.500	—
Bóbrce	2.268	91	683	06	3.701	78	498	28	20	—	4 180	06	8 450	—	300	—	450	—	8.300	—
Brzesku	40.595	96	1.572	69	53.412	93	7.237	15	7.290	54	53.359	54	6.000	—	—	—	—	—	6.000	—
Busku	4.906	68	1.256	95	8.130	61	189	42	360	39	7.959	64	6.700	—	—	—	—	—	6.700	—
Dąbrowie	25.911	45	7.267	32	—	—	—	—	—	—	—	—	107754	85	8.060	35	4.549	75	111265	45
Delatynie	10.678	95	749	91	4.996	98	6	—	204	12	4.798	86	9.500	—	—	—	—	—	9 500	—
Dobromilu	264	23	59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 000	—	—	—	—	—	1.000	—
Drohobyczu	13.242	45	2.523	77	26.625	98	1.788	22	1.315	04	27.099	16	13 010	26	1.500	—	2.510	—	12.000	26
Glinianach	10.673	11	1.116	42	19.105	69	6.128	05	413	68	24.820	06	8.555	—	—	—	1,175	—	7.380	—
Gorlicach	64.362	92	5.534	17	58.309	47	2.931	89	3.557	34	57.684	02	44.850	31	1.200	—	4.200	—	41.850	31
Kałuszu	3.050	21	153	—	1.249	—	—	—	30	—	1.219	—	9.100	—	—	—	200	—	8.900	—
Kołomyi	4.313	53	318	35	7.361	46	321	43	729	95	6.952	94	7.800	—	—	—	100	—	7.700	—
Komarnie	3.108	80	348	59	7.171	46	734	87	600	—	7.306	33	3.700	—	—	—	—	—	3.700	—
Limanowéj	762	70	96	—	—	—	2.088	—	—	—	2.088	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lwowie	106239	51	10.725	31	189629	49	70.286	43	75.112	89	184803	03	67.789	73	11.535	—	11.841	26	67.483	47
Mariampolu	924	—	92	—	240	—	63	68	—	—	303	68	1.940	—	1.000	—	100	—	2.840	—
Mielcu	7.556	49	862	19	22.041	92	356	16	432	87	21.965	21	2.700	—	—	—	—	—	2.700	—
Mościskach	10.120	49	1.400	—	8.371	63	1.339	—	1.066	71	8.703	92	15.200	—	2.700	—	2.450	—	15.450	—
Nowym Sączu	8.760	—	246	—	19.227	34	1.979	62	892	26	20.314	70	17.300	—	4.250	—	3.400	—	18.150	—
Pilźnie	291	50	134	—	1.186	77	63	—	42	48	1.207	79	—	—	—	—	—	—	—	—
Przemyślu	23.579	65	2.585	47	—	—	—	—	—	—	81.694	16	—	—	—	—	—	—	36.760	—
Radziechowie	6.113	55	836	—	14.857	72	2.518	—	542	01	16 833	71	12.500		—	—	—	—	12.500	—
Rohatynie	6.461	31	1.176	—	6.341	57	3.017	04	100	—	9.258	61	15.150		—	—	3.100	—	12.050	—
Rozdole	3.439	22	528	33	1.573	15	126	67	—	—	1.699	82	5.200	—	—	—	—	—	5.200	—
Rudkach	3.434	71	548	83	2.759	01	139	—	616	41	2.281	60	7.200	—	400	—	450	—	7.150	—
Sieniawie	336	20	29	—	—	—	200	—	—	—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skałacie	1.392	41	201	—	3	50	—	—	—	—	3	50	3.300	—	—	—	—	—	3.300	—
Śniatynie	2 943	08	300	—	2.372	43	228	50	—	—	2.600	93	4.000	—	—	—	500	—	3.500	—
Sokalu	10.269	36	479	09	8.407	92	700	17	252	59	22.885	73	—	—	—	—	500	—	22.385	73
Stanisławowie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ (odd. zast.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stryju	396	—	55	—	145	-	704	30	—	—	849	30	2.000	—	1.060	—	60	—	3.000	—
Szczércu	1.860	38	444	84	946	83	102	82	20	—	1.029	65	1.961	68	—	—	—	—	1.961	68
Tarnowie	15.108	90	4.729	33	31.175	73	730	50	3.075	81	28.830	42	15.820	—	1.000	—	250	—	16.570	—
Tłumaczu	8.271	48	1.341	62	21.975	86	805	02	531	60	22 249	28	1.400	—	—	—	350	—	1.050	—
Toporowie	7.949	—	1.281	25	8.701	38	269		504	33	8.466	05	—	—	—	—	—	—	—	—
Tyśmienicy	21.330	90	2.332	31	6.002	82	314	25	298	01	6.019	06	29.367	33	—	—	250	—	29.117	33
Wykotach	2.263	25	198	11	4.124	14	635	94	—	—	4.760	08	7.900	-	—	—	800	—	7.100	—
Zakliczynie	301	50	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 000	—	1.000	—	14	15
Zbarażu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Złoczowie	4.101	21	459	75	3.537	82	359	—	495	—	3.401	82	5.380	—	—	—	620	—	4.760	—

Stan czynny

Tow. zaliczkowe w	Odsetki (z końcem miesiąca) zł.	ct	Reszta pozycyi stanu biernego (z końcem miesiąca) zł.	ct	Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Pożyczki udzielone: Spłacono w ciągu miesiąca zł.	ct	Pożyczki udzielone: Udzielono w ciągu miesiąca zł.	ct	Pożyczki udzielone: Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Koszta założ. ruchomości i adm. (z końcem miesiąca) zł.	ct	Reszta pozycyi stanu czynnego (z końcem miesiąca) zł.	ct	Gotówka (z końcem miesiąca) zł.	ct
Andrychowie	556	15	37	85	11.336	—	500	—	1.065	—	11.901	—	275	28	2	57	50	65
Białéj	1.307	02	456	68	47.480	49	841	—	309	—	46.948	49	2.106	60	452	21	258	91
Birczy	1.685	40	—	—	16.942	35	1.813	—	900	—	16.029	35	818	31	617	26	167	26
Bóbrce	579	27	193	62	15.304	63	326	25	435	60	15.413	98	116	64	151	25	523	05
Brzesku	7.987	12	3.456	12	107684	02	8.109	34	9.014	—	108588	68	836	74	3.370	20	176	11
Busku	857	70	9	85	20.230	16	335	32	315	—	20.209	84	1.136	14	35	03	309	81
Dąbrowie	6 571	17	3.565	60	143805	26	1.896	96	4.240	—	146148	30	1.364	84	5 804	11	1.263	74
Delatynie	2.204	31	4.942	30	25.109	04	877	14	1 266	—	45.497	90	1.195	03	2.160	63	4.020	77
Dobromilu	89	92	6	25	35	—	—	—	925	—	960	—	165	45	—	—	293	95
Drohobyczu	1.521	99	2.596	45	55.079	66	4.430	40	3.917	—	54.566	26	1.711	07	2.382	39	325	36
Glinianach	3.678	—	31	70	42.015	48	1.608	65	5.801	84	46.208	67	874	34	—	—	616	38
Gorlicach	2.834	81	14.075	19	169122	67	14.414	—	12.021	35	166730	02	2.805	28	14.704	40	2.101	72
Kałuszu	187	51	563	31	13.400	72	335	08	60	—	13.125	64	124	98	455	95	366	45
Kołomyi	1.196	41	181	06	19.442	93	3.139	72	2.637	—	18.740	21	577	05	1.035	99	109	03
Komarnie	2.422	41	8	26	15.760	88	1.360	35	1.735	—	16.135	53	575	18	183	68	—	—
Limanowéj	115	30	—	—	—	—	25	—	2.977	—	2.952	—	89	12	—	—	20	88
Lwowie	13.327	41	300	—	376266	19	78.074	38	71.292	28	369484	09	7.807	97	1.271	65	4.315	02
Mariampolu	143	77	25	46	2.786	37	137	—	485	—	3.134	37	220	96	110	91	862	67
Mielcu	1.326	92	1.451	67	33.866	80	2.290	78	2.490	50	34.066	52	548	14	1.227	66	20	16
Mościskach	—	—	1.657	42	35.482	69	3.625	70	3.741	—	35.597	99	729	—	149	55	855	29
Nowym Sączu	1.928	38	—	—	44.212	—	8.596	—	11.149	—	46.765	—	989	89	1.003	—	641	19
Pilźnie	54	50	3	37	1.350	—	150	—	200	—	1.400	—	255	13	—	—	35	53
Przemyślu	6.889	26	3.736	11	—	—	—	—	—	—	146341	78	653	97	3.883	45	3.365	45
Radziechowie	2.041	60	177	57	35.435	—	1.905	86	2.624	—	36.153	14	578	74	—	87	1.769	68
Rohatynie	2.174	97	1.109	30	30.342	29	3.222	78	3.060	—	30.179	51	1.090	21	645	46	315	01
Rozdole	1.159	66	456	60	10.988	12	666	82	627	—	10.948	30	587	48	576	32	371	53
Rudkach	844	16	—	—	14.335	85	709	38	140	—	13.766	47	370	91	3	47	118	45
Sieniawie	10	90	18	08	150	—	15	—	—	—	135	—	197	56	—	—	246	62
Skałacie	346	29	31	56	4 610	03	185	48	350	—	4.774	55	429	65	2	55	21	92
Śniatynie	546	49	—	—	8.073	95	355	17	1.200	—	9.273	95	462	56	—	—	34	79
Sokalu	—	—	4.331	21	42.195	89	614	15	271	—	41.852	84	151	52	4.085	31	231	22
Stanisławowie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ (odd. zast.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stryju	103	26	6	88	1.954	56	323	73	1.495	—	3.125	83	163	81	61	73	1.059	07
Szczércu	234	10	242	59	5.494	96	154	75	194	—	5.534	21	79	09	128	37	31	57
Tarnowie	125	67	—	—	62.678	95	5.486	45	4.032	—	61.224	50	1.437	43	1.975	13	727	26
Tłumaczu	1.094	17	817	34	31.427	60	1.986	06	2.472	16	31.913	70	634	—	706	17	1.570	02
Toporowie	999	95	1.023	11	18.270	90	1.203	17	1.363	91	18.431	64	326	01	779	09	182	62
Tyśmienicy	2.675	55	—	—	59.992	57	2.389	—	2.121	—	59.724	57	1.096	67	—	—	653	91
Wykotach	—	—	115	—	13.792	71	107	23	230	—	13.915	48	251	36	36	04	233	56
Zakliczynie	—	—	—	—	—	—	—	—	1.180	—	1.180	—	149	53	—	—	37	94
Zbarażu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Złoczowie	736	66	112	52	13.435	65	1.017	43	677	84	13.096	06	420	79	50	—	5	11

kapitał 1.500 zł., złożony na książeczce oszczędności tegoż Towarzystwa, a później deponowany, jako kaucya w Wydziale kraj., a to z powodu, że według istniejących instrukcyi nie są wymienione książeczki oszczędności tego towarzystwa, jako przydatne na kaucye w Wydziale krajowym.

Lecz działalność władz krajowych nie powinna się tu ograniczać wyłącznie na przysparzaniu funduszów towarzystwom. I owszem ciągła opieka i życzliwość władz powiatowych i krajowych byłaby nader pożądaną, a gdyby władze te łącznie z nami ku jednemu celowi działać chciały, z pewnością nikt nie występywałby w obronie samodzielności stowarzyszeń, ani obawiał się szkodliwéj zawisłości ich — gdyż wzajemne zaufanie wszelkie usunąćby umiało obawy.

Podniosłoby więc i zaufanie do towarzystw i spodziéwać się można z pewnością dobrych skutków, gdyby reprezentant Wydziału krajowego brał udział w czynnościach Wydziału Związku, gdyby zatém i stowarzyszenia wiedziały, że kraj przez swoje organa na nie spogląda — i kraj nabrał przeświadczenia, że pod jego okiem rozwijające się instytucye zasługują na zaufanie i poparcie. Podobno błąkał się jakiś wniosek po biurach Wydziału krajowego, aby w Wydziale kraj. otworzyć osobne krajowe biuro dla spraw stowarzyszeń. Za takiém urządzeniem nie moglibyśmy przemawiać, gdyż najważniejszą podstawą zdrowego rozwoju stowarzyszeń jest wolny, a jedynie wspiéramy ich rozwój — wszelako zachęca nas ten wniosek do żądania, aby kraj z budżetu swego wyznaczył znaczniejszą kwotę na potrzeby Związku stowarzyszeń, zamiast corocznie, jak dotąd (i to fakt!) zmniejszać subwencyą. W obec gotowości ryzykowania dla celów kredytu kilku milionów żądanie 3—4 tysięcy rocznie z budżetu krajowego wcale nie jest przesadzoném, a gdy zważymy, że kraj zarabiać może na stowarzyszeniach przez lokacye swoich funduszów, to owych kilka tysięcy byłoby tylko zwrotem nadpłaconych odsetek, a w każdym razie produkcyjnym i pożyteczynym dla kraju wydatkiem. Przy takiéj organizacyi możeby wreszcie w sprawach stowarzyszyszeń ustał przedział między Lwowem a Krakowem i wszystkie bez wyjątku stowarzyszenia należałyby do Związku. Przyczyniłoby się to znakomicie do ich jednolitego i zdrowego rozwoju, a ustaliło ciągłą kontrolę, budzącą tylko zaufanie. Mniemamy bowiem, że Wydział Związku przeznaczałby dochody swoje przeważnie na lustracye stowarzyszeń, coby od niejednego błędu powstrzymało stowarzyszenia, niejednemu nadużyciu przeszkodziło, i w każdym razie zarządy z korzyścią dla sprawy pouczało. Niejednokrotnie mieliśmy sposobność przeprowadzać takie lustracye i możemy upewnić, że rzadko zdarzało nam się widzieć, aby coś chętniéj i życzliwiéj było przyjęte przez zarządy stowarzyszeń, jak właśnie takie lustracye, wszelkie zaś uwagi lustratorów przyjmują stowarzyszenia z największą gotowością ad referendum i w końcu do nich się stosują. Na ścisłe, a stałe lustracye takie wielką kładziemy więc wagę.

Dla lepszéj znajomości spraw stowarzyszeń, urządził Wydział Związku formalne biuro statystyczne, które oczywiście nie może być dokładne, bo brak ku temu funduszów. Sądzimy, że tu wzajemnie powinien się wspiérać Wydział Związku i Biuro statystyczne krajowe. Wtedy daty i wiadomości o stowarzyszeniach będą zawsze dokładne, co nie będzie bez korzyści dla nich samych i dla kraju.

Od r. 1874. wydaje obecny redaktor „Związku“ roczniki stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Z uznaniem wypada podnieść, że Biuro statystyczne już drugi taki rocznik włącza w swoje krajowe wiadomości statystyczne. Przy większéj łączności możnaby to jeszcze lepiéj zorganizować. Lecz nie obojętném jest, aby prawdziwe rozpowszechniały się wiadomości o stowarzyszeniach i wzrastało zainteresowanie się ich sprawami. Dla tego nie widzimy w tém ujmy dla godności P. T. członków Wydziału krajowego i Rad powiatowych, jeźli doradzimy, aby Wydział krajowy ze swoich funduszów zaprunumerował dla wszystkich swoich członków i wszystkich Rad powiatowych po jednym egzemplarzu czasopisma, za organ Związku stowarzyszeń uznanego. Wtedy będą mieli ci panowie sposobność zaznajomienia się ze sprawami stowarzyszeń, nie będą o nich decydowali bez ich znajomości, a mając wpływ na ich rozwój będą tylko ogólnie uznane prawidła do nich stosowali.

W ten więc sposób jedynie, mniemany, może i powinien kraj zająć się kwestyą kredytu ludowego. Wszelkie zaś ku temu zaciągane pożyczki już z góry nie wróżą powodzenia. Jest bowiem pewnikiem ekonomicznêm, że bardzo niebezpiecznie jest opiérać jakiekolwiek przedsiębiorstwa zupełnie o pieniądz pożyczany. Przedsiębiorstwa industryjne i inne, odrzucające wielkie zyski, jeszcze czasem tą drogą powieść się mogą, chociaż, jako ryzykowniejsze — i straty większe często przynoszą. Interesy kredytowe zaś zazwyczaj — chociaż w regule pewniejsze, muszą upadać, i muszą być dla obu stron interesowanych niekorzystne, jeśli się do nich bez własnych funduszów przystępuje. Zresztą po co tu nowych szukać funduszów? Stowarzyszenia nasze miały w końcu z roku 1874. w obrocie 2 miliony, z końcem roku 1875. blisko 4 miliony, z końcem roku 1876. przeszło 5 milionów, a obecnie przeszło 6 milionów. Jeźli tak daléj będą się rozwijać, a rozwój ten przez współudział władz krajowych się spotęguje, wtedy wnet dojdziemy do zupełnie wystarczających funduszów.

Błędne zaś są z gruntu zarzuty czynione stowarzyszeniom, że ludność wyzyskują przez nakładanie zbyt

wysokich procentów i to celem uzyskania jak najwyższych dywidend.

Co do procentów, uczyniliśmy już nasze uwagi w piérwszéj w szeregu niniejszym pracy. Dodać nam wypada, że przy pomocy zewnętrznéj, na jaką my obecnie wskazujemy, stopa procentowa, zdaniem naszém, zniżyć będzie się musiała wkrótce do 8 od sta. Dla kredytu zaś osobistego nie jest to w naszych stosunkach wygórowana stopa procentowa, gdyż nie możemy spuszczać z oka pewnika, że nawet lud wiejski nie zaciąga na ziemią pożyczek krótkoterminowych, ani z ziemi ich nie spłaca, co nawet w obec daleko posuniętéj parcelacyi ziemi byłoby niemożebném. Lud wiejski równie jak i rękodzielniczy miejski zaciągać winien pożyczki takie tylko na cele więcéj przemysłowe. Wieśniak n. p. na konie, którymi zarabia, na bydło z którego ciągnie korzyść i t. d. Stąd téż z zarobku tylko spłacać on może takie pożyczki i dla tego stopa procentowa do tego, a nie do dochodu z ziemi musi być zastosowaną.

Z jaką zaś ochotą stowarzyszenia i ich zarządy zniżają stopę procentową, każdy przekonać się może, kto zechce brać udział w naszych zgromadzeniach. I dla tego jeszcze mniéj podstawy ma czyniony nam zarzut, że towarzystwa pobiérają wysokie odsetki, aby rozdzielać wysokie dywidendy. Jest to mniemanie zupełnie fałszywe, świadczące, że ci, którzy zarzuty te czynią, nie znają zupełnie naszych stowarzyszeń. Zwracamy przedewszystkiem uwagę na uchwałę II. walnego Zgromadzenia Związku stowarzyszeń które wyraźnie orzekło, „że dążenie do osiągnięcia zbyt wysokich dywidend sprzeciwia się zasadom naszych stowarzyszeń.“ Daty zaś statyczne*) przekonać nas mogą, że rzeczywiście dywidenda w stowarzyszeniach stale spada. W r. 1877. udzielono n. p. tylko w 9 towarzystwach wyższą nad 12% dywidendę, w 14: 12%, a w 35 dywidendę od 10% nadół aż do 3%. W roku 1878. jeszcze niżéj dywidenda spadła, a prawie wszędzie już dziś dzieje się zadość zasadzie, przez posła Gorayskiego wypowiedzianéj, że dywidenda nie powinna więcéj, jak o 1% przenosić procent, przez Towarzystwo pobiérane. Nadmienić zresztą wypada, że dywidendę wyższą przyznają stowarzyszenia mniejsze, niższą wieksze, co stąd pochodzi, że towarzystwo z udziałem 2.000 zł., a 12.000 zł. obcego niżéj oprocentowanego kapitału śmiało, przyznać może 12% dywidendy, czyni to bowiem raptem 240 zł., na co składają się dłużnicy Towarzystwa niespełna $1^3/_4$% od wypożyczonéj kwoty.

A zatém precz z uprzedzeniami! a pokaże się, że mamy już w kraju rzeczy gotowe, które tylko rozwijać należy, a nie ma potrzeby szukania za nowymi wynalazkami. W ogóle na polu ekonomicznem strzeżmy się zbyt „genialnych i niebywałych“ pomysłów, bo łatwo pośliznąć się można. Trzymajmy tylko kroku z naturalnym rozwojem stosunków — a będzie lepiéj!

*) Roczniki Dra Alfreda Zgórskiego; I—IV. Lwów. 1875. 1876. 1877. 1878.

Wnioski w sprawach kredytowych dla Wysokiego Sejmu królestw Galicyi, Lodomeryi wraz z wielkiém Księstwem Krakowskiém.

Z wywodów naszy w Nrze 25. 26 i 27. wyłaniają się następujące wnioski dla Wysokiego Sejmu krajowego:

I. Wysoki Sejm raczy wniosek Wydziału krajowego do „ustawy o popiéranie melioracyi gruntowych“— przyjąć za podstawę swoich debat.

II. Wysoki Sejm raczy nad wnioskiem Wydziału krajowego do „ustawy o zaciągnięcie pożyczki krajowéj do wysokości 5,000.000 zł., celem niesienia pomocy ludności wyzyskiwanéj przez lichwę i podźwignienia jéj z upadku ekonomicznego“ — przejść do porządku dziennego.

III. Wysoki Sejm raczy uchwalić następujące rezolucye:

1. Wzywa się c. i k. Rząd, aby nie przedłożył do Najwyższéj sankcyi, „ustawy o opodatkowanie stowarzyszeń akcyjnych i innych przedsiębiorstw zarobkowych, do składania publicznych rachunków obowiązanych“ -- jeżeli Izba Panów Rady Państwa nie poczyni w niéj zmian po myśli wniosków, stawianych zgodnie z usprawiedliwioném życzeniem stowarzyszeń i w interesie kraju naszego przez polskich deputowanych w Izbie posłów Rady Państwa na 376. i 378. posiedzeniu VIII. sesyi.
2. Wzywa się c. i k. Rząd, aby wpłynął na Dyrekcyą przyszłego austro-węgierskiego stowarzyszenia Bankowego, iżby otworzony został jak najszérszy kredyt galicyjskim stowarzyszeniom zaliczkowym, istniejącym w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. dz. u. p. l. 70., na podstawie eskontu weksli albo tylko domicyliowanych bez żyra na placach, gdzie się znajdują filie Banku, albo téż na podstawie korrespondencyi z miejscowościami, gdzie się znajdują c. k. sądy obwodowe, jako handlowe.
3. Wzywa się Wydział krajowy:

a) aby złożył na powrót ankietę kredytową, przekazując jéj do zbadania sprawę założenia na zysk nieobliczonéj instytucyi hipotecznych dla posiadłości mniejszéj wiejskiéj i miejskiéj — i złożenia Sejmowi sprawozdania ze swojéj czynności.

b) aby zmienił swoje dotychczasowe instrukcye i rozporządzenia w tym duchu, iżby wszelkie fundusze krajowe, jakotéż wszelkie kaucye lokowane być mogły jak najobficiéj w stowarzyszeniach zaliczkowych. Szczegółowa instrukcya określi bliższe warunki tych lokacyi;

c) aby Wydziały powiatowe lokowały w stowarzyszeniach swego powiatu wszelkie fundusze powiatowe, jakotéż pochodzące z kar i grzywien pieniężnych, o ile nie zostaną podniesione przez reprezentacye gminne; zarazem będą Wydziały powiatowe wpływały na reprezentacye gminne, aby i swoje i zakładów swoich fundusze lokowały również w stowarzyszeniach zaliczkowych. Szczegółowa instrukcya określi bliższe warunki tych lokacyi, przyczém jednak należy zostawić reprezentancyom powiatowym możność zastosowania téjże instrukcyi do potrzeb miejscowych;

d) aby Wydział krajowy szczególniejszą opieką otoczył stowarzyszenia zaliczkowe i do tego zachęcał w drodze poufnéj Wydziały powiatowe; w szczególności zaś:

α) aby wstawiał corocznie do budżetu krajowego odpowiedną kwotę na subwencyą na rzecz Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, zwłaszcza zaś dla ustanowienia częstszych lustracyi stowarzyszeń zaliczkowych;

β) aby w porozumieniu z Wydziałem Związku stowarzyszeń ułożył warunki, na podstawie których reprezentant Wydziału krajowego należałby do Wydziału Związku stowarzyszeń;

γ) aby krajowe biuro statystyczne łącznie z biurem Wydziału Związku stowarzyszeń zbiérało daty i wiadomości o stowarzyszeniach zaliczkowych tak dla Wydziału krajowego, jako też i dla Wydziału Związku stowarzyszeń;

δ) aby Wydział krajowy dla wszystkich Rad powiatowych i dla wszystkich członków Wydziału krajowego zaprenumerował po jednym egzemplarzu czasopisma, uznanego za organ Związku stowarzyszeń, celem jak największego rozszérzenia wiadomości o sprawach stowarzyszeń zaliczkowych.

Że wnioski te gdzieś z po za Wysokiego Sejmu zostały poruszone, raczą zacni nasi Posłowie policzyć na karb troskliwego zajęcia się sprawą publiczną w kierunku zbyt ważnym — nie zaś na karb jakiegoś natrętnego narzucania się, pozbawionego przynależnego szacunku dla reprezentantów Narodu, z którym zawsze pozostanie

we Lwowie, w sierpniu 1878.

Redakcya „Związku“.

Ruch Stowarzyszeń.

Spółka rolnicza w Jarosławiu założona została w tych dniach staraniem hr. Scipiona.

Towarzystwo zaliczkowe w Żywcu założone zostało również w tych dniach staraniem p. Teofila Chwaliboga.

Towarzystwo zaliczkowe w Białéj zaprenumerowało dla siebie drugi egzemplarz „Związku“.

Dom komisowy rolników we Lwowie. Dnia 24. b. m. wybrała rada zawiadowcza tegoż towarzystwa Dyrekcyą, w skład któréj weszli pp. Gnoiński Wincenty i Abrahamowicz Dawid.

Towarzystwo zaliczkowe w Zbarażu. W miejsce dyrektora p. dra Józefa Barzyckiego wybrany został na nadzwyczajném zgromadzeniu dnia 14. b. m. dyrektorem p. Leopold Kukawski.

Towarzystwo obwodowéj kasy zaliczkowéj w Samborze, zarejestrowane zostało uchwałą c. k. Sądu odwodowego w Samborze z dnia 6. b. m. l. 11.676. Przedsiębiorstwo to polega na statucie z daty Sambor 21. lipca 1878. przedmiotem przedsiębiorstwa jest dostarczenie członkom towarzystwa na umiarkowany procent gotowych pieniędzy potrzebnych im do obrotu w gospodarstwie lub rzemiośle za pomocą wspólnego kredytu wszystkich członków; czas trwania takowego sprawuje Dyrekcya, złożona z trzech członków Michała Popiela, właściciela realności jako dyrektora, Józefa Staszko, właściciela realności, jako zastępcy dyrektora i Jana Wojcickiego, jako skarbnika.

Wysokość udziału każdego członka oznaczoną została na 25 zł. a. w. lecz każdego czasu uchwałą ogólnego Zgromadzenia może być podniesioną; udział może być wpłaconym wkładkami miesięcznemi po 50 ct. w. a. Bliższych wiadomości o powstaniu i potrzebie tego Towarzystwa nie mamy.

Ogłoszenie.

Czwarty Rocznik stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za r. 1877.

wyjdzie w piérwszych dniach września b. r., gdyż potrzeba, aby przed otwarciem Sejmu, na którym traktowana będzie sprawa naszych stowarzyszeń, doręczony został posłom.

Również umieszczony będzie przedruk tego rocznika w Roczniku krajowego biura statystycznego.

Kilka towarzystw nie nadesłało jeszcze potrzebnych dat statystycznych, dla tego uprasza się Szanowne Dyrekcye tych towarzystw, aby to **niezwłocznie** uczyniły, gdyż w Roczniku nie powinno żadnego brakować towarzystwa.

Przedpłata na Rocznik wynosi 85 ct. wraz z przesyłką. — Cena sklepowa 1 zł. 20 ct. w. a.

We Lwowie, dnia 17. sierpnia 1878.

Wydawca Rocznika

Plac Maryacki L. 9.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski. Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.